

E L M I C A L E T G A L À C T I C

Propostes didàctiques

*Alí Babà
i els quaranta lladres*

Elaborades per Lluís Miquel Segrelles

ALÍ BABÀ I ELS QUARANTA LLADRES

D E S C R I P C I Ó

Autors: Versió de *Francesc Capellino i Salvador Vendrell*.

Il·lustracions: *Maria Espluga*.

Edicions Bromera / Alzira, maig 1994

Collecció: EL MICALET GALÀCTIC, núm. 36

Format: 20,5x13, 64 pàgs.

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: recomanat, en principi, per a alumnes a partir de 10 anys, tant pel seu vocabulari, gens difícil, com per la seua història senzilla, en una versió fresca i clara d'un clàssic de la narrativa oriental que ha superat tots els temps, i que pot ser gaudit pels infants d'avui de la mateixa manera que ho ha estat pels d'altres èpoques. L'ambient oriental, malgrat els coneixements i les idees prèvies que en puguen tindre a través dels mitjans àudio-visuals, no deixa de tenir un especial atractiu i misteri, que el fan ben motivador.

RESUM ARGUMENTAL

Cassim i Alí Babà eren dos germans que vivien en una ciutat de Pèrsia. Tots dos van rebre una xicoteta herència que no els va permetre viure amb massa comoditat, perquè en poc de temps es va acabar. Però Cassim va tenir sort, o habilitat, i es va casar

amb una dona rica. Alí, encara que era pobre, es va fer llenyater i es casà també, però amb una dona de família humil. Treballant i estalviant comprà fins a tres ases. Vivia feliç i la seua alegria s'incrementà en tenir un fill.

Un bon dia, mentre feia llenya al bosc, descobrí quaranta genets carregats amb sacs que al crit d'«Obri't, sèsam!» entraven en una cova amagada, de la qual eixien amb les alforges buides.

Una vegada se n'hagueren anat els lladres, perquè sens dubte eren això i no cap altra cosa, descobrí un enorme tresor i decidí endur-se'n una part carregant-lo en els seus ases i tapant-lo amb feixos de llenya.

Ja a casa, i per tal de pesar el tresor que havia dut, envià la dona a casa de Cassim perquè els deixara una barcella, ja que ells no en tenien. Deu barcelles pesà.

Quan li van tornar la mesura, la dona de Cassim descobrí un dinar que s'havia enganxat al fons, on ells havien posat cera per descobrir després qualsevol empremta aclaridora, ja que els havia estranyat la petició.

L'enveja aparegué en Cassim i la seua muller. Ell anà a parlar amb Alí perquè li descobrira la procedència del tresor, després de la qual cosa Cassim decidí anar l'endemà a la cova.

L'imprudent germà d'Alí entrà a la cova, però per no recordar-se de les paraules màgiques, no va poder, doncs, eixir-ne. Va ser descobert, mort i trossejat pels lladres, que no s'explicaven com hi havia accedit l'intrús.

Veient que Cassim tardava a tornar, Alí anà a buscar-lo. El recollí per amortallar-lo i soterrar-lo i, juntament amb l'enginyosa esclava Morgiana, ordí un stratagema. En primer lloc, feren creure a tothom que Cassim es trobava molt malament i, en segon lloc, escamparen la notícia de la seua mort natural. El pla es completà duent un ancià sabater vora el mort, amb els ulls embenats i convenientment pagat, perquè cosira el cadàver esquarterat. Després d'això, Alí Babà es casà amb la dona del seu germà i posà al seu fill com a responsable de la botiga de Cassim.

Mentrestant, el capità dels lladres va enviar dos bandolers per esbrinar qui coneixia a la ciutat el secret de la cova, però foren descoberts i enganyats per Morgiana, i aleshores fou el mateix capità qui decidí anar-hi. Disfressat de mercader d'oli, demanà i obtingué refugi a casa d'Alí Babà. Casualment, quan baixà al celler

per omplir el setrill, la criada descobrí que als odres s'amagaven els lladres. Endevinant que no duïen bones intencions, els escaladà amb oli bullent.

Una vegada descobert, el capità dels bandolers fugí cap a la cova, on preparà el pla per venjar la mort dels seus homes. Es convertí així en el mercader Hussein, que s'installà a la ciutat i anà, a poc a poc, guanyant-se la confiança de Muhammat, el fill d'Alí. Aquests, per correspondre a les seues atencions, el convidaren a un banquet a casa seua.

Morgiana, intrigada per la petició del convidat de no menjar gens de sal, deduí que aquest, coneixedor de la llei del profeta, no volia compartir la sal —símbol de l'hospitalitat— amb aquells a qui volia assassinar. Així fou com confirmà que el comerciant fingit no era altre que el capità dels bandolers. Després de ballar la dansa del punyal, i davant la sorpresa de tots, l'assassinà clavant-li'l al cor.

Alí Babà, en agraïment per ser la segona vegada que la fidel criada els salvava la vida, no sols li concedí la llibertat, sinó que la casà amb el seu fill.

No cal dir que viviren feliços, gaudiren de la tranquil·litat i usaren la riquesa amb prudència fins que la mort, que a tots iguala, els separà.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

Amb un llenguatge clar i senzill, ben assequible als joves lectors, aquesta versió del clàssic *Alí Babà i els quaranta lladres* aconsegueix captivar els lectors des del primer moment. El secret d'aquest interès no és nou i ja ha captivat generacions senceres: les aventures en un lloc exòtic enlluernen sempre el lector o el receptor oral de la narració. Però, a més a més, la virtut d'aquesta versió consisteix a connectar directament, amb un llenguatge planer i actual, una societat ben llunyana de la nostra en el temps i en l'espai, sense que hi haja impediments a causa de l'artificiositat expressiva i lèxica de les traduccions literals de l'original.

No resultarà gens difícil que cada lectora o lector es pose en el lloc d'algun dels protagonistes. Acostumats com estan els nos-

tres joves a les pel·lícules d'aventures —millorades molt amb espectaculars efectes especials, com els de Steven Spielberg a *Indiana Jones*—, no hi ha dubte que aquests coneixements previs que ja tenen els alumnes poden ajudar a fer més versemblants les aventures que apareixen al llibre. Són aventures que poden ser realitzades per qualsevol, i, per això, faciliten aqueixa identificació. En aquest sentit, no haurem d'entendre els mitjans àudio-visuals com un competidor de la lectura, sinó com un reforç que, tractat i analitzat críticament, ens pot descobrir els avantatges de llegir. L'única competència seriosa està, de ben segur, en el temps que dediquen els infants a una o a altra activitat. No hem d'oblidar tampoc que, al cap i a la fi, els productes cinematogràfics no són més que una recreació amb so i imatges d'un text literari (guió), que utilitza uns altres paràmetres artístics al text escrit.

Per l'interés que mostren els alumnes d'aquesta edat per la recreació d'ambients exòtics, la lectura d'aquesta narració serà ben motivadora, especialment en la classe de coneixement del medi, ja que pot servir de motor per incentivar l'interés per conèixer d'altres països i continents, especialment el món àrab: costums socials, religiosos, etc, ajudaran a entendre moltes de les qüestions que apareixen en les planes del llibre. També a la classe llengua ens permetrà el coneixement i el treball de lèxic agrícola, de mesura, de capacitat, de longitud, etc, que ens acostarà al món rural que no fa gaire temps encara predominava a les nostres terres.

D'altra banda, aquesta història, des d'una òptica formativa integral, ens permet el treball escolar de les actituds, els valors i les normes implícits a la manera d'actuar dels personatges.

Sense cap pretensió de fer-ne una llista exhaustiva, alguns dels aspectes que es poden treballar ben bé als debats o treballs en equip, tant des d'una perspectiva antropològica com actual, són els següents:

—El paper de la dona al món àrab i a la societat occidental actual.

—El racisme de la nostra societat envers el món àrab i a l'inrevés. ¿Desconeixement mutu?

—La solidaritat humana en diversos ambients: la família, grups marginals (lladres, etc.).

—¿Hi ha lladres bons i dolents?

—¿Hi ha morts justificades (legítima defensa, etc.)? ¿La pena de mort fa rectificar algun comportament nociu socialment que la societat en el seu conjunt vol corregir?

—Reflexionar, valorar i analitzar si ha canviat molt el comportament humà, el respecte a la vida, etc., al llarg de la història. Importància de les Organitzacions No Governamentals (Amnistia Internacional...) per defensar la vida al món actual.

—Qualsevol altre tema proposat pels alumnes i suggerit per la lectura del llibre.

ELS AUTORS D'AQUESTA VERSIÓ

Francesc Capellino (Riola, 1956) i Salvador Vendrell (Fortaleny, 1958), els autors de la versió valenciana d'aquesta narració universal, una de les històries més conegudes del llibre de *Les mil nits i una*, són uns apassionats de la literatura d'aventures, encara que també els agrada passejar, parlar per telèfon i contar acudits.

Tots dos són professors de Secundària i treballen a Sueca. Salvador Vendrell, a més a més, ha sigut autor de la versió modernitzada de la clàssica novel·la de cavalleria *Gurial i Güelfa*, publicada en aquesta mateixa editorial en la col·lecció *Els nostres autors*.

LA ILLUSTRADORA

Maria Espluga Solé, nascuda el 1968 a Barcelona, estudià disseny gràfic a l'Escola Elisava. Des del 1987 il·lustra contes per a xiquets i joves, llibres de text escolars, *story boards* i col·labora amb les revistes *Cavall Fort* i *Pomme d'Api*. Entre els llibres que ha il·lustrat podem destacar els títols següents: *L'Edis*, *Tuixí*, *Pirates per força*, *Klaus el comprador d'alegries*, *L'espantall* i *El amigo indio*. Així mateix ha il·lustrat *Un bon dia*, escrit també per ella.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

La lectura pel pur plaer de llegir és un dels objectius que hem d'assolir si volem fomentar l'animació lectora entre els més jo-

ves i col·laborar de manera decisiva en l'augment de l'índex cultural del nostre país.

No podem convertir la lectura en una obligació més. Aqueixa obligació ha de nàixer de la voluntarietat. I aquesta voluntarietat s'ha de motivar des de ben prompte. La nostra missió pedagògica és despertar en els lectors potencials la necessitat de llegir. Aquestes activitats, prèvies a la lectura, han de ser eminentment motivadores, i caldrà diferenciar-les de les que realitzarem durant la lectura, com també d'aquelles altres fetes *a posteriori*. Algunes de les activitats prèvies que us aconsellem són:

—Exercicis d'anticipació. Conjectures sobre el contingut del llibre.

—Exercicis de recreació possible de la història tot partint d'un paràgraf o de les il·lustracions del llibre. Continuar la història.

—Donats els noms dels personatges, cal intentar descobrir la continuació del relat.

Podem assajar de fer una lectura no convencional del llibre, és a dir, no lineal: no començar pel principi, o anar botant-nos capítols, de manera que els alumnes es vegem obligats a inferir i inventar-se determinades dades, amb la qual cosa evidentment, pot resultar una història ben diferent de l'original.

Tampoc pot convertir-se la lectura d'un llibre en una excusa per a la realització d'altres tasques, matèries i objectius, especialment si són individuals i tenen una finalitat exclusivament avaladora. El foment d'activitats d'ús del llibre han de ser com més diverses millor i, sobretot, col·lectives, com ara la interpretació de breus fragments teatrals basats en la lectura, que és un dels millors antidòts contra l'avorriment i la sensació d'imposició que pot tenir el xiquet quan li siguen proposades.

Les noves propostes pedagògiques tendeixen a globalitzar els continguts i a interrelacionar les actituds d'aprenentatge. Deixant de banda els continguts conceptuals bàsics a les àrees de Llengües, de Coneixement del Medi per a aquestes edats, i els actitudinals (actituds, valors i normes) ja esbossats als debats proposats a l'apartat que dediquem al *Tema i interès del llibre* (i en què podem treballar algunes de les àrees transversals: coeducació, educació per a la pau, etc.), els continguts que prenen una considerable importància amb les possibilitats que ens ofereix un text com el d'*Alí Babà i els quaranta lladres* són els procedi-

mentals. Així podem destacar, i n'aconsellem l'ús, totes les tècniques de treball i estudi, com són ara el subratllat, la confecció d'un fitxer de lectura d'aula, el resum, la cerca i organització d'informació complementària, etc. Com a tècniques de grup cal destacar l'aprenentatge d'habilitats com el debat, l'entrevista i i d'altres.

Ara bé, si hem de remarcar alguna tècnica com a més aconsellable, sens dubte que en aquest cas ens inclinem per la pràctica periodística, amb tots els seus gèneres (informació, l'ús de fonts de documentació diverses, que ajuden l'alumnat a situar l'acció de la narració en un temps i en un espai determinats; però també l'opinió i els gèneres gràfics). La confecció de l'anomenat «periòdic històric» pot ajudar de manera important a conèixer millor aquella societat i els seus costums, a la qual es poden afegir les anècdotes que hom crega adients (s'hi pot incloure publicitat de l'època).

Tot seguit s'hauran de convertir en periodistes-documentalistes de veritat, ja que hauran de buscar dades referides al món àrab, els seus costums religiosos... L'ús d'enciclopèdies, retalls de premsa prèviament seleccionats en dossiers o fitxers monogràfics sobre el tema, CD-ROM o enquestes entre la gent de la nostra societat per constatar els coneixements i desemmascarar els prejudicis socials, racials que hi ha... són pràctiques vàlides amb vistes a la confecció d'un periòdic que ens parle d'aqueix món. La història narrada al llibre també hi pot aparèixer com una notícia més.

La reproducció (amb multicopista, fotocopiadora o multicoopiadora), la publicitat i la distribució als companys completa les tasques que comporta tota publicació periòdica.

PROPOSTES DE TREBALL *

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen aquestes *propostes*.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTORS DE LA VERSIÓ:

ILLUSTRADOR/A

EDICIONS BROMERA

COLLECCIÓ: Núm.:

1. ¿Quin és l'argument d'*Alí Babà i els quaranta lladres*?

Fes un breu resum de la història que has llegit. Pots redactar-lo emprant les idees principals de cada capítol.

2. Descriu, a la teua manera, tres personatges de la narració.

3. Escriu la teua opinió sobre el llibre que has llegit, de manera que expresses la teua valoració crítica. Imagina que aquesta opinió teua ha d'aparèixer al tauler de la teua classe com un suggeriment de lectura per als teus companys. Cal que adduesques les raons per les quals t'ha agradat o no. Intenta convèncer els teus companys i companyes. Pots usar la graella següent:

	Text
FET	Tipus de fet: Autor: Títol: Data: Lloc:
INFORMACIÓ	Dades sobre l'autor: Resum del contingut: Altres característiques:
OPINIÓ	Aspectes positius: Aspectes negatius:

4. ¿Com hauria acabat la novella si els lladres no hagueren descobert Cassim? Inventa un final diferent del que hi ha al llibre.....

.....

5. ¿Què són *Les mil nits i una*? ¿Coneixes d'altres narracions de *Les mil nits i una*? Escriu alguns títols.

.....

B) ESTUDI I ANÀLISI DE L'OBRA

1. L'ESTRUCTURA

Diem que una *narració* té estructura lineal quan l'autor presenta els fets d'una manera ordenada en el temps. Per a tenir una estructura lineal clàssica, la narració ha de posseir tres parts fonamentals: introducció o plantejament, nus i desenllaç.

En el *relat periodístic* els fets s'hauran de presentar en primer lloc, tot deixant per al final les dades i els detalls menys representatius.

1.1. El text d'*Alí Babà i els quaranta lladres* ¿és una narració lineal? ¿Per què?

2. DISSENY I ELABORACIÓ D'UN PERIÒDIC HISTÒRIC SOBRE L'ÈPOCA HISTÒRICA QUE ENS OCUPA AMB EL RELAT D'ALÍ BABÀ I ELS QUARANTA LLADRES COM UNA NOTÍCIA MÉS.

Per poder enllestir un periòdic cal transformar el relat (que té estructura piramidal) en relat periodístic (les notícies tenen l'estructura piramidal inversa). Tenint en compte aquesta qüestió, caldrà que seguim l'esmentada estructura en redactar les notícies, fins i tot les basades en

investigació de diferents fonts de documentació. Pel que fa al llenguatge publicitari, que mereix tot un altre apartat, potser en un primer moment només el treballarem amb llibertat, deixant lliure la imaginació (Ex. publicitat de llànties meravelloses).

2.1. ¿A quina època històrica creus que es pot referir la història d'*Alí Babà*?

2.2. Una vegada que ho hages contestat, intenta buscar en enciclopèdies, «Crònica de la història», etc., qualsevol dada que et permeta conèixer el que podia haver ocorregut de rellevant en aquella època. Anota els principals personatges històrics i els esdeveniments més importants.

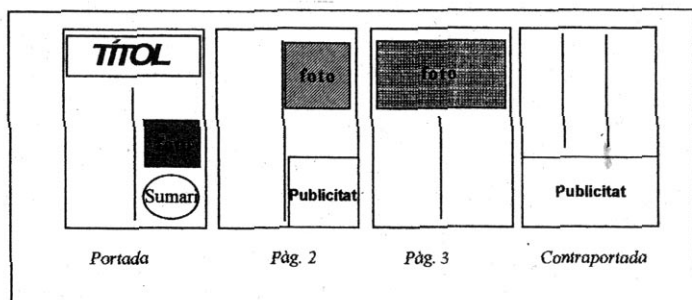
2.3. Amb aquestes dades, intenta destacar aquelles que, al teu parer, siguen les més importants: redacteu-les en forma de notícia periodística, i escolliu-ne aquelles que cregueu que hagen d'aparèixer en primera plana.

Abans que res, amb el vostre professor, haureu analitzat l'estructura i els trets característics de les primeres planes de diaris reals que tingueu a l'abast, com també les contraportades i algunes pàgines interiors.

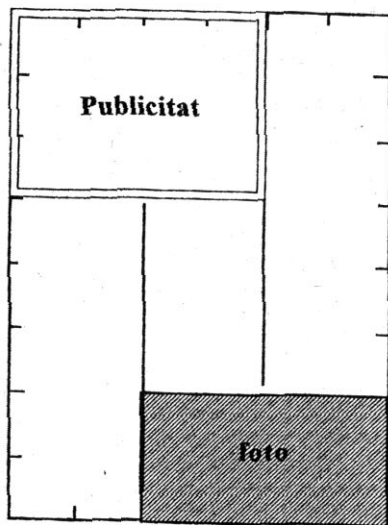
¡Ànim i endavant! Pots seguir les orientacions que et suggerim:

Per tal de confeccionar un periòdic qualsevol, a les redaccions de premsa treballem amb dues eines fonamentals sobre les quals s'ha d'elaborar la publicació i distribuir-ne els espais de què disposen: el *planet* i la *planeta*.

Mentre que el planet serveix per distribuir, a grans trets, com apareixeran la totalitat de les planes del periòdic, la planeta ens dóna una distribució més detallada d'allò que ha d'aparèixer en cada pàgina. Vegem-ne un exemple centrat en un periòdic històric que volem fer amb un full Din A-3 plegat.

Un exemple de planet

Un exemple de planeta

No cal insistir ací en el procés de presa de decisions pel que fa a la distribució dels espais dins la publicació. Per seguir el mateix procés que els periòdics reals, collocarem en primer lloc la publicitat als mòduls de la planeta, i reomplirem la resta de l'espai existent basant-nos en uns criteris (format i tipus de lletra i d'imatges, quantitat de columnes, etc) que haurem pactat prèviament al consell de redacció.

3. EL NARRADOR

3.1. ¿El narrador d'*Alí Babà* parla en primera persona o en tercera?.....

3.2. ¿La narració és omniscient o subjectiva? Raona-ho.....

4. L'AMBIENTACIÓ DE LA NOVELLA

4.1. ¿En quins llocs està ambientada la història? ¿Són tot ells coneguts o imaginaris?

4.2. ¿Per què creus que l'autor no ha volgut deixar clara en quina ciutat transcorren els fets?

4.3. Pel que fa a l'època, encara que ja l'hàgeu treballada amb major aprofundiment en la realització del periòdic històric, ¿vols afegir alguna qüestió que cregues interessant i destacable?

5. L'ESTIL

5.1. ¿Quin tipus de llenguatge utilitza l'autor: col·loquial, culte, vulgar, especialitzat o d'algun argot en particular? Posa'n exemples.

5.2. ¿Quins oficis tradicionals, bé per desconeguts en la nostra societat, bé perquè ací ja s'han perdut, hi destacades? Explica en poques paraules què es fa en cada ofici dels que cites.

5.3. ¿Què predomina en *Alí Babà*, la narració, la descripció o el diàleg?

5.4. Explica amb les teues paraules el significat de cadascuna de les expressions següents. Intenta basar-te en el context que les envolta (el paràgraf on es troba), i usa només el diccionari en cas estrictament necessari:

—*La mort separa els estimats i iguala tots els homes.*
(Capítol VIII).....

—*¡Obri't, sèsam!* (Cap. II).....

—*Una altra vegada es veié assetjada per negres pre-*
sagis. (Cap. V).....

—*Ha tornat per matar els meus amos, i li repugna*
fer-bo després de compartir amb ells la sal. (Cap. VIII)

5.5. Busca d'altres expressions al text i escorcolla'n el
significat.

5.6. Busca el diccionari el significat dels següents
mots:

barcella

sèsam

dinar

espècia

cadí

C) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Redacta anuncis del periòdic històric (anuncis per
paraules) amb les paraules següents:

ase-tresor-lladre::

condol-agulla-llavador de difunts:

mercader-cadí-xeic::

camell-turbant-babutxa::

2. Després d'observar atentament les il·lustracions del
llibre, inventa una altra història (més breu, clar) en què les
utilitzaries.

3. Imagina que Alí Babà és el criat de Morgiana. Fes
que s'intercanvien els papers i destaca'n el contrast i la
discriminació que pot significar la divisió social en rols es-
tablits, tant a la societat musulmana com a l'occidental
actual.

4. Imagineu que sou periodistes. Heu de fer una entrevista a Morgiana per a un programa de ràdio després d'haver-se casat amb Muhammad. Cal que prepareu, en equip, les preguntes que li fareu.

Després podeu representar-la. Un de vosaltres mateixos pot interpretar el paper de l'entrevistat, i la resta, de periodistes.

5. Fes un plànol de la ciutat i de la cova, de manera que pugues orientar Cassim al seu primer viatge, o els lladres per trobar la casa d'Alí. Proposa-hi itineraris alternatius. Utilitza els signes convencionals que el teu mestre o mestra t'haja indicat.

6. Inventem oficis inexistents però que tinguen alguna utilitat dins la història que ens ocupa. Cal dir el nom i què i fan.

7. Busqueu a la biblioteca tots aquells llibres de *Les mil nits i una* que hi haja. Feu-ne una relació per exposar en un mural de classe. ¿En coneixeu molts? Llegiu-ne algun i feu-ne recomanacions als vostres companys i companyes, això sí, en format de promoció publicitària (cartell o mural), com si els haguéreu de convèncer perquè se'l compraren i el llegiren.